

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 84/2024-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **MGDS, a.s.**, Hlavná 677, Dunajská Streda, zastúpenej JUDr. Petrom Zilizim, advokátom, Smetanov háj 17, Dunajská Streda, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Obdo/39/2022 z 23. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 11. decembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí jej dovolania v civilnom spore, ktoré žiada zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

II.

2. Okresný súd rozsudkom vyhovel žalobe, ktorou sa žalobca proti sťažovateľke domáhal zaplatenia náhrady škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu. V spore bolo preukázané, že na plynomeroch v odberných miestach sťažovateľky (prevádzkarne podnikania) boli porušené pôvodné zabezpečenia proti neoprávnenej manipulácii (plomby). Právne okresný súd vec posúdil tak, že zodpovednosť za neoprávnený odber plynu meradlom s porušenou plombou podľa § 82 ods. 1 písm. d) zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o energetike“) je objektívna. Protiprávnym úkonom je neoprávnený odber plynu, ktorý bol meraný meradlom s porušenou plombou, bez významu, či meralo nižší alebo skutočný objem plynu. Škodou je odber plynu meradlom s porušenou plombou v rozhodnom čase. Príčinná súvislosť bola zjavná v tom, že ak by plomby na meradlách neboli porušené, odber plynu by nebol v rozpore so zákonom a nevznikla by škoda. Výšku skutočnej škody (hodnoty neoprávnene odobratého plynu) nebolo možné zo spoľahlivých a objektívnych podkladov zistiť. Týmito podkladmi nemôžu byť údaje o spotrebe z meradla s porušenou plombou ani údaj o spotrebe za predchádzajúce obdobie. Preto ju určil podľa vyhlášky

Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky č. 449/2012 Z. z., ktorou sa ustanovuje spôsob výpočtu škody spôsobenej neoprávneným odberom plynu (ďalej len „vyhláška“).

3. Na odvolanie sťažovateľky krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu. Stotožnil sa so záverom o preukázaní všetkých predpokladov zodpovednosti za škodu. K tomu doplnil, že z meradiel s porušenou plombou nie je zrejmé, či údaj o spotrebe predstavuje skutočne odobraté množstvo plynu. Keďže platnosť overenia týchto meradiel podľa zákona č. 142/2000 Z. z. o metrologii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o metrologii“) zanikla, nemožno ich použiť na určenie hodnoty spotrebovaného plynu. Preto netreba preukazovať, či merali správne a či údaj z číselníka možno akceptovať. Keďže skutočnú spotrebu plynu nebolo možné určiť podľa zákonov o energetike a metrologii, správne okresný súd určil výšku škody podľa vyhlášky. Krajský súd k nálezmu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020, podľa ktorého treba skúmať, či je meradlo pozmenené, doplnené prostriedkami na ovplyvňovanie merania, uviedol, že ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu dospela k opačnému záveru v rozhodnutiach sp. zn. 3Obdo/51/2017, 5Obdo/32/2018. K tomu doplnil, že po profesionálnom odstránení plomby inou osobou ako prevádzkovateľom distribučnej siete možno číselníkom manipulovať tak, aby vykazovalo inú spotrebu, čo však nemusí mať vplyv na presnosť ďalšieho merania. Keďže nemožno hodnoverne zistiť či vylúčiť, že meradlo bolo pretočené a v akom rozsahu, nie je účelné skúmať, či meralo v čase neoprávneného odberu skutočnú spotrebu.

4. Proti tomu podala sťažovateľka dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku, pretože krajský súd nesprávne vyriešil dve v dovolacej praxi nevyriešené otázky. Sťažovateľka sa pýtala, či (i) objektívna zodpovednosť odberateľa za neoprávnený odber plynu automaticky znamená vznik škody a (ii) iba porušenie plomby na meradle odôvodňuje nemožnosť určiť skutočnú škodu. Sťažovateľka právne posúdenie okresného a krajského súdu, že pri objektívnej zodpovednosti odberateľa plynu automaticky vznikne škoda, ktorá sa automaticky vyčíslí podľa vyhlášky, považuje za bez opory v zákone. Rozhodnutia najvyššieho súdu, z ktorých vychádzal krajský súd, neriešili totožné otázky, keďže sa v nich konštatuje len to, že zodpovednosť odberateľa je objektívna. Sťažovateľka poukazuje na to, že aj pri objektívnej zodpovednosti treba preukázať vznik škody, ktorej výšku možno určiť podľa vyhlášky, až keď súdy nemožnosť zistenia jej skutočnej výšky preskúmajú a odôvodnia. Žalobca nepreukázal, že v príčinnej súvislosti s porušením plomby meradlo meralo nesprávne. Súdom vytyka, že nezisťovali, či je meradlo pozmenené, doplnené prostriedkami na ovplyvňovanie merania, no aj tak dospeli k záveru, že výšku skutočnej škody nemožno zistiť. Súdy nezisťovali, či ku škode došlo, a dostatočne sa nevysporiadali s tým, či sa táto škoda nedá vyčísliť podľa objektívnych a spoľahlivých podkladov.

5. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením najvyšší súd dovolanie sťažovateľky odmietol. Najvyšší súd dovolacie otázky sťažovateľky vyriešil v rozhodnutiach, z ktorých krajský súd vychádzal. Podľa rozhodnutia sp. zn. 3Obdo/51/2017 pri zodpovednosti za neoprávnený odber plynu podľa § 82 ods. 1 písm. d) zákona o energetike je protiprávnym úkonom neoprávnený odber plynu meraný meradlom s poškodenou plombou a škodou odber plynu meraný týmto meradlom v rozhodnom období. Je bez významu, či je meradlo funkčné alebo nefunkčné, či meralo skutočnú alebo nižší odber plynu. To treba spolu so zavinením preukázať pri zodpovednosti podľa § 82 ods. 1 písm. c) zákona o energetike. Podľa rozhodnutia sp. zn. 5Obdo/32/2018 pre určenie skutočnej

škody treba poznať presné množstvo neoprávnene odobratého plynu. Podľa zákona o metrológii možno meradlo používať na daný účel, len ak má platné overenie.

6. Keďže meradlo s porušenou plombou platné overenie nemá, nemožno z neho zistiť záväzný údaj o spotrebe plynu. Podkladom na určenie skutočnej spotreby plynu nemôže byť ani údaj z prechádzajúceho obdobia, pretože automaticky neznamená rovnaký odber. Preto ak výšku skutočnej škody nemožno určiť na základe spoľahlivých a objektívnych podkladov, treba ju určiť podľa vyhlášky, ktorá zohľadňuje existenciu skutočných spotrebičov na odberných miestach a ich skutočnú spotrebu. Správnosť tohto záveru o spôsobe určenia výšky škody potvrdil najvyšší súd aj v ďalšom rozhodnutí sp. zn. 3Obdo/49/2018, ktorého ústavnú udržateľnosť konštatoval ústavný súd v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 457/2021. Najvyšší súd uviedol, že dovolacia argumentácia sťažovateľky má pôvod v už krajským súdom spomenutom náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020, ktorého závery považuje za prekonané rozhodnutím sp. zn. I. ÚS 457/2021.

III.

7. Sťažovateľka trvá na tom, že najvyšší súd mal jej dovolanie meritórne preskúmať. Nesúhlasí s najvyšším súdom, že v rozhodnutiach sp. zn. 3Obdo/51/2017, 5Obdo/32/2018 a sp. zn. 3Obdo/49/2018 zodpovedal rovnaké dovolacie otázky. Sťažovateľka z týchto rozhodnutí cituje rovnaké časti ako najvyšší súd a dospieva k záveru, že najvyšší súd vyriešil len predpoklady vzniku zodpovednosti za škodu pri neoprávnenom odbere plynu a to, kedy výšku tejto škody možno určiť podľa vyhlášky. No najvyšší súd v nich nevyriešil to, či existencia objektívnej zodpovednosti za škodu pri neoprávnenom odbere plynu automaticky znamená aj vznik škody pre prevádzkovateľa distribučnej siete, a to či porušenie plomby na meradle automaticky spôsobuje nemožnosť vyčíslieť skutočnú škodu. Napriek tomu najvyšší súd odmietol meritórne preskúmať dovolanie sťažovateľky, dôvodiac, že ňou položené dovolacie otázky už vyriešil.

IV.

8. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť dovolania a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby táto interpretácia nebola svojvoľná, ale i formalistická a aby bola čo najustálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

9. Nemožno súhlasiť s tvrdením sťažovateľky, že súdy dospeli k záveru, že len objektívny charakter zodpovednosti za škodu spôsobenú neoprávneným odberom plynu prezumuje vznik škody. Takýto záver z odôvodnení rozsudkov nevyplýva. Po konštatácii o zodpovednosti za škodu spôsobenú neoprávneným odberom plynu ako objektívnej rozoberali preukázanie jednotlivých predpokladov jej vzniku. Za protiprávny úkon označili neoprávnený odber plynu meradlom s poškodenou

plombou. Za škodu označili sťažovateľkou nerozporovaný odber plynu týmto meradlom v rozhodnom čase. Súdmi definované predpoklady vychádzajú z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Obdo/51/2017, ktorého správnosť nespochybňuje ani sťažovateľka. Sťažovateľka v dovolacej aj sťažnostnej argumentácii opomína zohľadniť, že súdy dospeli k záveru, že škodou je odber plynu (ak bol meraný meradlom s porušenou plombou), nie k záveru, že objektívna zodpovednosť znamená automaticky vznik škody.

10. Hoci na druhú dovolaciu otázku (či iba porušenie plomby meradla znamená nemožnosť vyčíslit' skutočnú škodu) citované rozhodnutia najvyššieho súdu výslovne v nadväznosti na jej textovú formuláciu neodpovedajú, z kontextu odôvodnení je táto odpoveď zrejmá. V dôsledku porušenia plomby na meradle je výška skutočnej škody ťažko preukázateľná. Vo veci sťažovateľky súdy k nemožnosti vyčíslit' skutočnú škodu nedospeli automaticky bez ďalšieho po preukázaní porušenia plomby. Nedospeli k záveru, že iba porušenie plomby spôsobuje nemožnosť určiť skutočnú škodu. Dospeli k záveru, že skutočnú škodu nemožno zistiť zo spoľahlivých a objektívnych podkladov. Predtým ale odôvodnili, prečo týmito podkladmi nemôže byť údaj o spotrebe plynu z predchádzajúceho obdobia či údaj z meradla s poškodenou plombou. Súdy vychádzali z toho, že skutočnou škodou je množstvo skutočne odobratého plynu, ktoré keď z vykonaného dokazovania nemožno na základe objektívnych a spoľahlivých podkladov určiť, treba výšku škody určiť podľa vyhlášky. K tomu možno doplniť, že aj vyhláška stanovuje, že pri výpočte škody možno údaj o skutočnej spotrebe neoprávnene odobratého plynu použiť len vtedy, ak je z meradla s platným overením. K všeobecným tvrdeniam sťažovateľky, že súdy nezistovali skutočnú výšku škody, možno doplniť, že sťažovateľka netvrdila, na základe čoho mali súdy zistiť skutočne odobraté množstvo plynu, keď ho nemožno určiť podľa meradla, ktoré nemá v dôsledku porušenia plomby platné overenie.

11. Formulácia dovolacích otázok vychádzala zo sťažovateľkou prezentovaného právneho záveru súdov, ku ktorému podľa nej súdy dospeli. To bolo príčinou, že najvyšší súd konkrétne neodpovedal na dovolacie otázky, ale vychádzal z toho, aké právne posúdenie vzhľadom na ustálený skutkový stav bolo rozhodujúce pre meritórne rozhodnutie o žalobe proti sťažovateľke. Predpoklady vzniku objektívnej zodpovednosti odberateľa za škodu spôsobenú neoprávneným odberom plynu, ktoré musí dodávateľ preukázať. Spoľahlivé a objektívne predpoklady pre určenie primárne nahrádzanej skutočnej škody (skutočného množstva neoprávnene odobratého plynu), ktorými nemôžu byť údaj o spotrebe z predchádzajúceho obdobia ani údaj z meradla bez platného overenia v dôsledku porušenia plomby, ktorým možno manipulovať.

12. Najvyšší súd z obsahu dovolania, odhliadnuc od doslovnej formulácie dovolacích otázok, vyabstrahoval nespokojnosť sťažovateľky s právnym posúdením okresného a krajského súdu v otázkach predpokladov zodpovednosti za škodu a spôsobe určenia výšky škody. Keďže vo veci sťažovateľky rozhodujúce právne posúdenie bolo už opakovane predmetom dovolacieho prieskumu, na závery ktorého najvyšší súd v namietanom uznesení poukázal a ktoré krajský súd rešpektoval, tak vzhľadom na sťažovateľkou vymedzené dôvody prípustnosti dovolania najvyšší súd postupoval procesne správne, keď dovolanie ako neprípustné odmietol. Preto je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená a ako taká bola podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietnutá.

13. Sťažovateľka dovoláciu, sčasti aj sťažnostnú argumentáciu preberá z nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 114/2020. Preto sa na okraj možno vyjadriť aj k najvyšším súdom spomenutému uzneseniu ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 457/2021. Medzi stavom posudzovaným v náleze sp. zn. III. ÚS 114/2020 a vecou sťažovateľky sú viaceré podstatné rozdielnosti. V náleze sp. zn. III. ÚS 114/2020 bolo preskúmané rozhodnutie odvolacieho súdu, neoprávnený odber plynu bol v domácnosti a odberateľka bola spotrebiteľkou. Ústavný súd v tomto náleze nekonštatoval ústavne nekonformný výklad ustanovenia zákona o energetike o rozsahu a spôsobe určenia výšky škody, ale len nedostatok odôvodnenia rozhodnutia o odvolaní sťažovateľky vzhľadom na jej argumentáciu predostretú v konaní pred skutkovými súdmi. Ústavný súd predostrel úvahy o tom, čo všetko súdy v okolnostiach konkrétnej veci mohli, ale ani k tomu nepristúpili, zohľadniť pri určení výšky škody spôsobenej striktnou objektívnou zodpovednosťou za neoprávnený odber plynu meradlom s porušenou plombou. V neskoršom uznesení sp. zn. I. ÚS 457/2021 ústavný súd posudzoval stav totožnejší s vecou sťažovateľky. Nešlo o neoprávnený odber plynu v domácnosti, ale odberateľom bola právnická osoba. Ústavný súd dospel k záveru o ústavne konformnom výklade najvyššieho súdu o rozsahu a spôsobe určenia výšky škody podľa zákona o energetike rovnakom ako vo veci sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. februára 2024

Robert Šorl
predseda senátu